

Botter EB 15 terug op het water ALS NIEUW

Kort voor de zomer gleed in een letterlijk razende vaart de EB15 van de helling in Elburg. De sloopshoorns loeiden, vlaggen wapperden, kinderen juichten. Het leek wel of er een nieuw schip te water ging - en in wezen was dat ook zo, want van het originele hout van deze botter bleef vrijwel niets in het schip achter.

Fotografie en tekst: Bertel Kolthof

EB 15

Eerlijk is eerlijk, het resultaat van deze restauratie, die misschien eerder de benaming herbouw verdient, is oogstrelend. Scheepstimmerman Cees Leusink is er 3,5 jaar druk mee geweest, met hulp van zijn stagiaires en vrijwilligers. Soms sprong zelfs collega Ivor van Klink uit Workum even bij. Maar voordat Cees aan het woord komt, is het belangrijk iets meer over de geschiedenis van deze botter uit de doeken te doen.

Hoewel in Monnickendam gebouwd, heeft de EB 15 een lange geschiedenis in Elburg. De Haas zette de botter op stapel voor Berend Louw uit Harderwijk. We spreken 1904 en Louw kreeg het visserijnummer HK13. In 1923 nam de toen 28-jarige Elburgse visser Peter van der Heide het schip van Berend Louw over. Hij kreeg het vrije nummer EB 15 toegewezen en Van der Heide viste uitein-

Naar Helmond

De familie Janssen hapte toe in 1960 en bracht de EB 15 via de Zuid-Willemsvaart naar Helmond om hetschip grondig te restaureren voor de deur van hun fabriek van Janssen-Fritsen turntoestellen. Het hele onderwaterschip, dat waarschijnlijk niet al te best meer was, kreeg tot boven de waterlijn een stalen huid en het zeilwerk werd ook van staal gemaakt. Met het plaatsen van een kajuit transformeerde de EB 15 tevens van visserman naar botterjacht met de naam *Vrouwe Johanna*. Heel lang bleven de Janssens geen eigenaar, want nadat vader Jacques Janssen in 1968 een motorjacht had gebouwd ging de botter weer in de verkoop. Ruim 35 jaar later, in 2004, kwam de Elburger Henk Schreurs de EB 15 in Delfzijl op het spoor, nadat diverse eigenaren zich over het schip hadden ontfermd. Schreurs wilde het

rechtsboven; Cees Leusink is scheepstimmerman van de Elburger Bidders en werkte 3,5 jaar aan de EB15

linksonder: Na de restauratie door de Janssens staat er op de botter plots een kajuit. De kraan staat klaar om de (dan) *Vrouwe Johanna* in het water te lichten

rechtsonder: Tot over de waterlijn een stalen huid met daaraan vastgelast een tunnel voor de schroef

linksboven: 2022, teruggebracht naar bouwstaat

delijk tot 1957 met de EB15. Toen had hij er genoeg van, voornamelijk omdat hij het zat was steeds met de bus naar Harderwijk te moeten reizen, want vanaf 1955 werd er, door de drooglegging van de polder, vanuit Harderwijk gevist. In 1958 volgde het schip de gang die zoveel bidders in die tijd maakten; hij werd als pleziervaartuig te koop aangeboden.

schip terug naar Elburg halen. Zijn plan om de EB15 in oude glorie te herstellen strandde echter door gezondheidsproblemen en andere tegenslagen, zoals brandjes aan boord. In 2009 schonk hij daarom de oude botter van Peter van der Heide, de EB 15, aan de Botterstichting Elburg.

Langdurig

De botterstichting had een volledige restauratie in gedachten maar het zou tot het najaar van 2018 duren voor de benodigde vier ton in euro's bijeengebracht was (zie ook SdZ 2018.7- red.). Cees Leusink, de scheepstimmerman van het leerbedrijf van de botterstichting, wist dat hij voor een enorme klus stond samen met zijn stagiaires. De verwachting was dat het om zo'n drie jaar werk zou

gaan. Het achterschip was in de ruim tien jaar die de EB 15 op de kant had gestaan dusdanig verzakt dat er noodspanten ingezet moesten worden. Het onderwaterschip zat nog steeds tot boven de waterlijn in het staal.

Toen hij aan de klus begon heeft Cees, om de vorm van de botter te behouden, eerst de hele romp met strips en stukken hoeklijm gestabiliseerd aan de vloer van de loods. Gelukkig bleek de stalen huid van de romp een goede indicatie voor de vorm van het onderwaterschip. Uiteindelijk heeft Cees de EB15 over de hele lengte in het midden doorgeslepen en gezaagd om een nieuwe kielbalk en een nieuwe voorsteven te kunnen plaatsen; de "kiellegging" wordt dat nu op de site van de stichting genoemd. Dat was wel heel spannend, voor hetzelfde geld was het hele schip

boven: De EB15 werd gebouwd door De Haas in Monnickendam. Daar bouwden ze 120 jaar geleden prachtige snelle botters. Het nieuwe tuig (de reefknuttels moeten er nog in)

links, midden: De schenking eiken latten van de familie Janssen leverde een haast chique interieur op

midden, rechts: Nog even de fitnesses boven tafel krijgen van dit schip en dan, zo meent Cees Leusink, 'kan dit wel eens een snel bottertje zijn'

uit elkaar gevallen. Daarna konden de eerste vlakdelen gemaakt worden. Het plaatsen van zo'n vlakdeel van 12 meter lang, 60 cm breed en 5 cm dik is met twee man en een stagiaire een week werk. Door iedere keer een deel van het staal te vervangen door nieuwe houten delen wisten Cees en zijn mensen dicht bij de originele vorm van de EB 15 te blijven.

Enorme delen hout

Iedereen die op een botter heeft gestaan weet dat je te maken hebt met serieuze delen hout. Cees maakte voor de knieën bijvoorbeeld eerst mallen van karton die hij vervolgens meenam naar Harlingen waar de Houtcompagnie een voorraad Deens eiken heeft liggen in allerlei vormen en maten. De delen die bij de mal pasten gingen naar Elburg. Eerst moesten deze enorme stukken hout liggend op de heftruck met een motorzaag grof in vorm worden gezaagd. Op een hefkar gaat het dan naar de vlakbank. Langzaam en met veel vakman-

TEKENINGEN VAN JAN WIT

In het museum naast de botterwerf in Elburg zijn maar liefst vijftig prachtige potloodtekeningen te zien die Jan Wit maakte gedurende de restauratie van de EB 15. Deze tentoonstelling is nog tot 16 september te bezichtigen.

schap worden deze grote delen eikenhout op de werf pas gemaakt. Toen begin 2020 de coronapandemie alles stillegde was de romp van de EB15 gevorderd tot aan het berghout. De coronamaatregelen betekenden dat Cees een tijdlang alleen moest werken. Dat gaf hem de kans om zelf alvast de zwaarden te gaan maken. Erg leuk werk, zo vindt hij, dat hij anders door de stagiaires laat doen. Gestaan ging de bouw verder, maar intussen had de familie Janssen lucht gekregen van de restauratie van "hun EB15". Er bleek in de fabriek nog een partij eiken te liggen die hun vader voor de botter bestemd had. De familie vond dat dat hout maarnaar de botterstichting moest. De planken waren echter te dun om te gebruiken in de constructie van de romp. Maar voor het intimmeren van het vooronder van de EB15 was het prima geschikt en dat is de reden waarom het interieur niet met vurenhout maar met prachtig eiken is ingetimmerd. Na de eerste coronagolf kwamen ook de stagiaires terug en in het najaar van 2021, drie jaar na de start van de restauratie, dat er een "nieuwe EB15" in de hal lag.

Prachtig

Op een mooie lenteochtend in juni varen Jan Wit en Henk Hulst de EB 15 de haven

onder: Je kunt het je niet meer voorstellen maar zo lag de EB15 erbij voordat de botter de loods in ging (rechts). Het gras groeide letterlijk in en uit het schip

boven: Het stalen doodskleed heeft de botter in vorm gehouden. Op dit moment is er nog niets gedaan. Cees Leusink zou eerst de stalen huid vastlassen in een frame. Daarna begon hij met het deel voor deel wegnemen en vervangen van het hout

van Elburg uit. Ze zijn allebei 80 jaar maar dat weerhoudt ze er niet van in een vloek en een zucht het zware tuig te hijsen. Het (nog) lichte eiken toont de prachtige lijnen van een De Haas botter die toch echt aangemerkt mag worden als Elburgs erfgoed. Als ik de EB 15 zo maagdelijk blank gelakt zie varen bekruipt mij de gedachte dat het bijna zonde is om zo iets prachtigs in het water te leggen met, na verloop van tijd, alle gevolgen van dien. Maar net zoals de andere schepen van de stichting moet ook de EB 15 varen. Want alleen zo kan iedereen kennismaken met het varend erfgoed van de voormalige Zuiderzee. En scheepstimmerman Cees? Die is heel tevreden met het eindresultaat. 'Het is een mooi schip geworden en het zou wel eens een snel bottertje kunnen zijn. Maar dat hebben we wel vaker gedacht als er een botter gerestaureerd was.' Hij wil maar zeggen, het bewijs moet op het water geleverd worden. ♪

FEEST

De officiële tewaterlating van de EB15 op 23 april werd een bijzonder feestelijke dag. Aan boord waren alle betrokkenen waaronder ook Mario Janssen, zoon van Jacques, die de EB15 als visserman kocht en de botter in 'het staal' zette. Mario is ervan overtuigd dat de botter uiteindelijk gered heeft. Opmerkelijk is ook hoe het hele project gedragen is door de Elburger gemeenschap: de kade stond vol met publiek en dat is een goed teken, net als het betrekken van jongeren bij de bidders. De link met de visserij werd gemaakt door het uitzetten van 9000 stuks pootaal om de palingstand in Nederlands binnenwater een handje te helpen. Ook ging 100 kilo glasaal overboord.